

Z I P! – og det var Danmark

Af Asger Aamund, Politiken, den 19. november 1999

Hvis man med en hastig bevægelse åbner en lynlås, lyder der en hvinende metallisk lyd. Hvis man ligesom lister den op ganske gelinde, hører man intet. Det sidste er den danske vej – vi er jo ikke revolutionære – vi skilles bare ad i god forståelse, og det er der heldigvis ikke mere nogen, der kan forhindre os i. Vi befinder os nu i en verden hvor teknologi, kapital og arbejdskraft er blevet mobile og flytter derhen, hvor de har det bedst. Når vi er færdige med at trække lynlåsen helt ned gennem det danske samfund, vil vi på den ene side have erhvervslivets medarbejdere og ledelse, forskerne og studenterne – den del af Danmark der enten i dag betaler gildet eller som ved, at de en dag kommer til det – som strutter af selvtillid i troen på, at Danmark sagtens kan gå ind i et integreret internationalt samarbejde og stadig bevare og udvikle sin position som nationalstat og kulturnation. Det er internetfolket, det er nettoskatteyderne, ikke bare i økonomisk forstand men også i kulturel og videnskabelig forstand. Den del af Danmark, der tilfører systemet mere end de tager ud.

Og på den anden side af lynlåsen, har vi regerings-Danmark, det statiske officielle Danmark, det ramponerede omsorgsapparat, de ikke arbejdende masser på overførselsindkomst, vadmelsromantiske folkesangere, økofascister og kompasløse DDR-sympatisører, som udelukkende er politisk i live, fordi ingen nænnede at feje dem ind under jerntæppet.

Siden 1972 er skiftende regeringer flygtet ned fra barrikaderne og gemt sig under befolkningens skørter, når det trak op til de afgørende debatter om Danmarks politiske integration i det europæiske fællesskab. Dog heldigvis med undtagelser. Således kæmpede de nuværende regeringspartier i 1986 en heftig og indædt kamp mod Danmarks optagelse i det indre marked, ligesom de skal have hovedæren for opfindelsen af de fire forbehold, der for alvor sømmede os fast i en permanent position med ryggen mod muren. Men der har vi danskere det jo meget godt, for så kan vi i hvert fald ikke se skriften på væggen.

Den forvirrede vælgerbefolkning, der nu i 30 år forgæves har ledt efter politisk mod og lederskab i Europa-spørgsmålet, er nu havnet i det totale meningskaos, efter at regeringschefen har erklæret, at den klare vej for Danmark ind i fremtiden er nok at tage de fire forbehold med et vist forbehold.

Den nu mildt EU-venlige regering græmmer sig forsigtigt over, at vi nok må udskyde afstemningen om ØMUen endnu engang. I den internationale del af erhvervslivet tager vi dette forholdsvist køligt og afbalanceret. Det kan godt være, at Danmark ikke er med i ØMUen, men vi er. Vi der befinder os på den rigtige side af lynlåsen vil gerne have viden- og velstandssamfundet. Vi vil gerne yde, for at de svage kan nyde, men hvis de endnu engang vælger at slippe den fremstrakte hånd, så må vi lade dem blive tilbage. De får så lov til at beholde fordelingsamfundet, hvor der snart ikke bliver meget at fordele. Vi andre får velstandssamfundet. En udvikling der ikke er skabt af politisk magt, men af politisk afmagt. Sådan bliver resultatet, når der i 30 år udelukkende regeres og tænkes hen over midten. Det er i regelen også der, lynlåsen sidder. Så vi er endt med Danmarks lille politiske bondehus; det var så elendigt, at det ikke selv vidste til hvilken side det ville falde, og så blev det stående, som H.C. Andersen (klar EU-tilhænger) så visionært udtrykte det.

Vi kan vel stadig nå det, men det er ved at være sidste udkald, hvis vi som samlet nation selv skal vælge mellem at holde fast på det nationale fordelingsamfund eller blive en del af det internationale velstandssamfund. Regeringen har spillet klart ud. Dens vælgerkorps består i dag mere af skattenydere end af skatteydere, og disse vælgeres udtømmelige behov for tryghed og deres ængstelse for fremtiden,

ligeegyldigt hvad den måtte bringe, reflekteres uensureret i regeringens politik. For også at sikre sig stemmer på næste valgdag har regeringen således valgt fastholdelsen af fordelingssamfundet og har dermed væltet ansvaret for landets fremtid og på skabelsen af velstandssamfundet over på de politikere, der i dag befinder sig i partiernes ungdomsorganisationer.

Konsekvensen af det fastfrosne danske fordelingssamfund ses allerede tydeligt. Vore forskningskræfter og videnskabelige dynamik sakker nu internationalt agterud. Fondsbørsen ligner i perioder Tivoli om vinteren. Industribaronerne, der møjsommeligt fik nedsat en industriel krisegruppe under ledelse af selvste erhvervsministeren, måtte efter måneders intensivt arbejde i stedet for visioner, dynamik og handlekraft trække sig bukkende og småfisende tilbage med en lille pengepose, der lige kunne rumme subsidier for 30 sølvpenge.

Regeringen har som sædvanlig misforstået eller slet ikke forstået den internationale udvikling og tror, at ligeegyldigt hvad den finder på at sætte i værk, kan vi stadig holde sammen på Danmark som nationalstat og som solidarisk kulturfolk. Det er lige netop det, der ikke sker.

I USA taler politiske og økonomiske analytikere nu om, at EU er ved at blive italianiseret. Siden 2. verdenskrig har Italien haft omkring 60 svingdørsregeringer, hvilket burde have bragt landet til tiggerstaven, hvis disse regeringer havde haft indflydelse på den økonomiske udvikling. Det har de heldigvis ikke haft, fordi det italienske erhvervsliv har taget sagen i sin egen hånd, kappet fortøjningerne til både politikerne og fattigrøvene fra Napoli og nedefter og skabt et blomstrende og velstående Norditalien, et økonomisk mirakel som de skiftende italienske regeringschefer så kan tage en del af æren for. Ifølge den ansete redaktør Josef Joffe fra Süddeutsche Zeitung har italianiseringen nu også spredt sig til Tyskland. De store nationale centrale lønforhandlinger mellem de tyske arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer kalder han rene skueprocesser, fordi alle ved, at den egentlige løndannelse foregår i virksomhederne. For det kan ikke være anderledes. Det fattige Bremen kan ikke betale det samme i løn som det rige München. Sådan er forholdene jo også i Danmark. 15% af den tyske hjemmemarkedsøkonomi er kulsort, og det gælder vel også her.

Ifølge Josef Joffe er denne udvikling den uafvendelige konsekvens af to forhold: For det første fordi de kontinental-europæiske valgsystemer tvinger de til enhver tid siddende regeringer ind i koalitioner, der kun kan regere hen over midten. Således bliver de gidsler hos de dominerende vælgermasser, der modsætter sig enhver form for social forandring. Den anden årsag – og som hænger sammen med den første – skyldes, at op til halvdelen af EU's samlede bruttonationalprodukt anvendes til overførselsindkomster og offentlige tilskud under en eller anden form.

Det gælder for både små, mellemstore og store virksomheder i EU, at de er ved at lære at beskytte sig selv, fordi de ved, at deres overlevelse er afhængig af deres globale konkurrenceevne og ikke af misforstået loyalitet mod hjemlige politiske forsteninger.

Den sørgelige men måske uafvendelige opdeling af Danmarks befolkning i dem der besejrer systemet og dem, der er ofre for det har imidlertid ikke udelukkende politiske årsager, men i høj grad også menneskelige. I de seneste år er der sket en voldsom udvikling i det europæiske og nordamerikanske menneskes adfærdsmønster. Lad os begynde med patienten, hvis nuværende og kommende adfærd er en af de bedst belyste modeller, vi har. Samtlige patientadfærdsanalyser peger i samme retning: Patienten anno 1980 lyttede opmærksomt og lydigt efter, hvad lægen sagde. Tog sin recept, gik ned på apoteket og fulgte forskrifterne til punkt og prikke. Lægen bød, patienten lød. Det er slut nu. Alle undersøgelser konkluderer, at patienten model 2010 vil stille følgende spørgsmål til lægen: Nå, så du synes jeg skal have Zitromax. Har du noget, der er bedre? Har du noget, der virker lige så godt, som er billigere? Hvad er bivirkningerne? Hvis ikke jeg vil have det her syntetiske skidt, hvad er der så af alternative behandlingsformer? Og ved cancersygdomme: Hvad er min prognose? Hvad kan jeg gøre for at ændre min

livsstil for selv at hjælpe til med helbredelse? Findes der eksperimentelle terapier i ind- eller udland, der giver mig bedre chancer? Hvis jeg vil have en anden mening end din, hvem skal jeg så opsøge?

Så vidt patienten anno 2010. Patienterne af i dag stiller endnu ikke alle disse spørgsmål, men vi ved, at det kommer de til. Nu er det jo sådan, at patienten jo ikke kun er patient, men også har en identitet som vælger, som forbruger, som medarbejder og som medlem af en familie, og den ændrede adfærd bærer vi med os ind i alle livets forhold, i alle vore identiteter. For nogen tid siden talte jeg med koncernchefen for en af Tysklands største pharma- og kemikoncerner. Han sagde: "Da jeg blev ansat her som ung kemiingeniør for 25 år siden, smækkede jeg hælene sammen og sagde, hvad er min pligt? For mig var det nok bare at få lov til at arbejde i denne berømte koncern. Når vi i dag har job-interviews med de unge fra universiteterne, stiller de flere spørgsmål om virksomheden, end vi stiller til dem. De spørger ikke: Hvad er min pligt? De spørger heller ikke: Hvad er min ret? De spørger derimod: Hvad er min indflydelse? Det er ikke, fordi de ønsker at være ledere eller direktører uden den fornødne indsigt og erfaring, men fra dag ét ønsker de indflydelse, de forlanger at blive hørt. De vil være med til at forme virksomhedens udvikling. Vi kan ikke mere styre virksomheden fra toppen. Det er blevet vanskeligere, men forskningen er blevet bedre, og vi tjener flere penge".

I frembrud på udkanten af historiens tågetæppe aner vi konturerne af morgendagens dansker: Som patient ønsker han klar besked, ærlig og retlinet vejledning. Som medarbejder ønsker han indflydelse, kompetence og er ikke bange for at tage et ansvar. Som forbruger fravælger han mad, der gør ham til en tobenet Proms. Som familiemedlem vil han gerne benyttes, men ikke udnyttes. Og som vælger forlanger han visioner, mod, klar tale og fremlæggelse af gode og dårlige nyheder, som de er. Nul floskler, no bullshit. Den kommende generation af danskere er opdraget til social bevidsthed, og den vedkender de sig. Men de ønsker også at være kaptajn på deres eget liv. De ved, at selv om kravene til livskvalitet er forskellige fra menneske til menneske, så er intellektuel, fysisk og økonomisk frihed forudsætningen for selv at kunne vælge sin livskvalitet.

Hvis der endnu skulle være nogle få læsere, som bekender sig til Drude Dahlerups skrækvision om et topstyret EU, hvor vi alle ender som umælende krumme grøntsager under Bruxelles-demokraturets jernhæl, er det nok på tide at slå vinduet op i den gamle, den vaklende rønne og indånde den friske morgenluft fra det virkelige liv.

Når millioner af europæere ændrer adfærd og efterhånden ikke vil finde sig i noget som helst, vil de jo mindst af alt finde sig i en udvikling, der former EU som det DDR, de førende EU-modstandere jo ellers var så glade for. Europas politiske strukturer er derfor på vej ind i nøjagtig den samme udvikling, som vi har set i virksomhederne. For 20 år siden kunne man godt sammenligne virksomhedsstrukturen med en borg. Den lå befæstet og beskyttet, og borgherren bestemte alt. I dag skal vi snarere se selv store koncerner som et landskab overstrøet med pavilloner, der indbyrdes er forbundet af kommunikationstråde, der fører tilbage til en koordinerende pavillon. Selv med udstrakt grad af decentralisering og selvbestemmelse i virksomhedens funktioner, skal der være en overordnet koordination og ledelse. Nok har vi fået vildænder i virksomhederne, men hvis vi skal nå vore mål, må de flyve i formation. Sådan bliver resten af det europæiske samfund også. Magten fosser ud af de europæiske parlamenter ud i regionerne, ud i virksomhederne, ud til interessegrupper og græsrodsbevægelser, ud til det enkelte menneske.

Det er et farvel til det store kollektive solidariske socialdemokrati og et goddag til nærdemokratiet. Men det er vel også en slags folkestyre. Det kommende EU kommer nok til at bestå af samvirkende nationer, men i højere grad af skarpt konkurrerende regioner, der kæmper for at sikre sig eliteuddannelsesstederne, den bedste forskning, centrene for IT- og biotekindustrierne, fordi de ved, at det gælder om at sikre sig de fedeste skatteydere, hvis borgernes krav om offentlig kvalitetsservice skal kunne honoreres. Alene i sundhedssektoren kan vi forvente svimlende udgiftsstigninger. Et eksempel: I år 2020 sætter en vaklende

fru Jensen sig foran lægen. Hun har høj feber, sveder, er uendelig træt og har besvær med vejrtrækningen. Hun medbringer sit kort, ikke et Dankort men noget der ligner, nemlig et genkort. Lægen stikker kortet ind i computeren og konstaterer, at fru Jensen har en slem lungebetændelse, en ganske bestemt subtype blandt 1000 andre kendte varianter. Lægen udskriver den tilsvarende genkode, som elektronisk overføres til biotek-apoteket. Her splejser man i løbet af få timer et udvalgt gen ind i en lungespecifik svækket virus. Fru Jensen indfinder sig på biotek-apoteket og får udleveret et lille handy inhalationsapparat, som øjeblikkeligt bringer virusvektoren ud i de syge lungers fjerneste forgreninger. To timer senere er fru Jensen rask.

Designer-drugs bliver hundedyre. I hvert fald de første 50 år. Og hvis ikke vi også i Danmark skaber et væsentligt større beskatningsunderlag, end det vi har i øjeblikket, er der i år 2020 designer-drugs til grossererens og 2 aspiriner til bistandsklienten. Kan vi ikke gøre det lidt bedre?

Der er således nok at tage fat på for en rask politiker. Hvis vi skal holde sammen på nationen, må vi forhindre lynlås-effekten. Vi må bremse italieniseringen af Danmark, og vi bliver nødt til at kaste os ud i den europæiske regionale konkurrence. Vi er nødt til at skabe et par tusinde splinternye high-tech virksomheder, som vi kan plukke i skat, hvis vi om 10-15 år vil undgå forvandlingen fra velfærdsstat til velfærds klient.

Derfor kære venner i regering og folketing: I slipper ikke for at sende en øjeblikkelig torpedo igennem de fire forbehold. I bliver nødt til omgående at modernisere ledelsesstrukturerne på vore universiteter, højere læreanstalter og forskningsinstitutter. Vi har brug for bedre undervisning, elitær forskning og fremfor alt et integreret samarbejde med den forskende industri. Selvom det gør ondt, må I bekende jer til den åbenbare kendsgerning, at en målrettet entydig satsning på velstandssamfundet er forudsætningen for opretholdelsen af velfærdssamfundet. I bliver nødt til at accelerere den europæiske skatteharmonisering, og frem for alt er det Jeres pligt at rydde de skattemæssige minefelter og pigtrådshegn, der spærrer potentielle iværksættere og pionerer ude af samfundets fornyelsesprogram. Uden dem ingen fremtid. Og det er ikke nok at danse slowfox rundt om en grundlovsændring. Den skal iværksettes nu, hvis ikke Christiansborg skal ende med at være bare en smuk bygning vi passerer på vej til lufthavnen. Den politiske fissionsproces i Europa kræver, at vi hurtigt afmonterer den topstyrede 1953-model, der nu må hvile i fred på sin forudsætning om Danmark som et lukket, autonomt samfund.

Det er jo en overvældende udfordring, hvis Danmark skal have en plads i solen. Men kan vi ikke klare det, er der jo altid den gemytlige danske vej. Det går jo nok alt sammen. I Silicon Valley området alene arbejder der nu 100.000 veluddannede europæere. Til gengæld arbejder der nu i EU 100.000 prostituerede fra Ukraine og Rusland. Hvad udad tabes skal indad vindes. Kan vi ikke leve af at klippe hinanden, kan vi vel leve af noget, der rimer.